

שִׁיבָא אֵלֵיהּ וַיִּפְרְדוּ מִשָּׁם. כִּף אָשֶׁם תְּלוּי הוּא אַחוּז בְּשִׁנְיָהֶם עַד שְׁנוֹתַיִם לוֹ אֶת מְזוֹנוֹ, הַשְּׁחַד שְׁלוֹ, וַיִּפְרָד מִשָּׁם, וּמִתְקַרְבִּים הָאִיבָרִים שֶׁל הַכֶּלֶה זֶה לְזֶה. שְׂכָף הוּא אָשֶׁם וְחֻטָּאת, כְּמוֹ סְרוּכּוֹת שְׁאַחוּזוֹת בְּרֵאָה, וְלֹא מְנִיחִים אוֹתָם לִפְרֹחַ לְעֵלוֹת כְּלָפִי מְעֵלָה לְנֹשֵׁב בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

הַשָּׂה הוּא לְעוֹלָה, שְׂכָתוּב (בראשית כב) וְאִיָּה הַשָּׂה לְעֵלָה. וְנֹאמַר בּוֹ שֶׁהַ תְּמִים זָכַר. זֶהוּ שְׂכָתוּב אִישׁ תְּמִים. וְהָרִי צְרִיף לְשֵׂאל, שְׁהָרִי שֶׁהַ הוּא לְיָמִין, וְהַשְּׁעִיר הוּא לְשִׂמְאַל, שְׁהֵינּוּ שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת. וְיֵשׁ שְׁעִיר וְיֵשׁ שְׁעִיר אֶחָד לְעֲזָאוֹל. וְהֵינּוּ שְׂכָתוּב (ויקרא טו) וְנָתַן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גּוֹרְלוֹת גּוֹרֵל אֶחָד לְה' וְגּוֹרֵל אֶחָד לְעֲזָאוֹל.

וּבְאֹתוֹ שְׁעִיר נֹאמַר בְּעֵשׂוֹ (בראשית כו) אִישׁ שְׁעִיר. וְזֶה הַכֶּבֶד שְׁנוּטֵל אֶת כָּל אוֹתָם הַשְּׂמֵרִים שֶׁל הַדָּם - (שְׂמֵשׁ) שְׁחִין אֲבַעְבוּעוֹת פּוֹרְחוֹת, סִפְחוֹת, וְכָל מִינֵי צְרַעַת. וְהֵינּוּ שְׂכָתוּב (ויקרא טו) וְנֹשֵׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה. וְהֵם עֲוֹנוֹת תָּם, שֶׁהוּא הַלֵּב, וְאֵז נִפְרָד מִלְּהַתְּעַרֵּב בְּלֵב, וְאֵז מִתְבַּשֵּׂם, וְהוּא כְּבֵד בְּחֻטָּאִים הַלְלוּ וְלֹא קָל לְעֵלוֹת אֶל יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. שְׂמַחוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁל הַיְשִׁיבוֹת, שִׁיָּרְדוּ עִם הַתְּנָאִים וְהָאֲמוֹרָאִים.

כִּם אֶחָד מֵהֶם וְאָמַר, רוּעֵה הַנְּאָמָן, תֵּן לִי רְשׁוּת לְשֵׂאל, אַחַר שְׂזִיכִיתִי לְשִׂמְעַע דְּבָרִים נִכְבְּדִים אֵלּוּ מִפִּיךָ, שֶׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת שִׁיּוּצֵאת

מִפִּיךָ (משלי א) יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חִפְצִיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ, וְעַם כָּל זֶה הַלְכָה הִיא, וְלִלְמַד אֲנִי צְרִיף. בְּשְׁעִיר הַזֶּה לְעֲזָאוֹל זֶה נֹאמַר, אִף אָשֶׁם תְּלוּי בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא?

אָמַר לוֹ, בְּרוּף אַתָּה בְּנִי, יִפֶּה שְׂאֵלְתָּ. אֵלּא מָה הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי אַחוּזִים בּוֹ יָמִין וְשִׂמְאַל, שֶׁהֵם

וְאִיהוּ תְלוּי בְּאֲמֻצְעֵיתָא. כְּגוֹן, הַכֶּל תְּלוּי עַד שְׂיבָא אֵלֵיהּ, וַיִּפְרִישׁ לֵה מִתְמָן. הֵכִי אָשֶׁם תְּלוּי, אִיהוּ אֶחָד בְּתַרְוֵייהּ, עַד דִּיִּהְבִּין לֵיה מְזוֹנָא דִּילֵיה, שׁוֹחַד דִּילֵיה, וַיִּתְפָּרֵשׁ מִתְמָן, וּמִתְקַרְבִּין אֲבָרִין דְּכֶלֶה דָּא לְדָא. דִּהֵכִי אִיהוּ אָשֶׁם וְחֻטָּאת, כְּסְרוּכּוֹת דְּאֶחִידֵן בְּרֵאָה, וְלֹא מְנִיחִין לֵה לְפָרְחָא לְסִלְקָא לְגַבֵּי עֵילָא, לְנֹשֵׁב בְּרוּחָא דְקוֹדֶשׁ־א.

שָׂה אִיהוּ לְעוֹלָה, דְּכֶתִיב, (בראשית כב) וְאִיָּה הַשָּׂה לְעוֹלָה. וְאֶתְמַר בֵּיה (שמות יב) שֶׁהַ תְּמִים זָכַר, הֵדָא הוּא דְכֶתִיב אִישׁ תְּמִים. וְהָא צְרִיף לְמִשְׂאֵל, דִּהָא שֶׁהַ אִיהוּ לְיָמִינָא, שְׁעִיר אִיהוּ לְשִׂמְאַל, דִּהֵינּוּ שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת, וְאִית שְׁעִיר, וְאִית שְׁעִיר. שְׁעִיר אֶחָד לְיָי, וְשְׁעִיר אֶחָד לְעֲזָאוֹל. וְהֵינּוּ דְכֶתִיב, (ויקרא טו) וְנָתַן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גּוֹרְלוֹת גּוֹרֵל אֶחָד לְיָי וְגּוֹרֵל אֶחָד לְעֲזָאוֹל.

וּבְהַהוּא שְׁעִיר, אֶתְמַר בְּעֵשׂוֹ, (בראשית כו) אִישׁ שְׁעִיר. וְדָא כְּבֵד. דְּנֻטִּיל כָּל אֵינוֹן שְׂמֵרִים דְּדָם. (דְּמִתְמָן) שְׁחִין אֲבַעְבוּעוֹת פּוֹרְחוֹת, סִפְחוֹת, וְכָל מִינֵי צְרַעַת. וְהֵינּוּ דְכֶתִיב, (ויקרא טו) וְנֹשֵׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה. וְאֵינוֹן עֲוֹנוֹת תָּם, דְּאִיהוּ לְבָא, וּכְדִין אֶתְפָּרֵשׁ מִלְּעֲרָבָא בְּלְבָא, וּכְדִין אֶתְבַּסֵּם, וְאִיהוּ כְּבֵד בְּאֵלִין חוּבִין, וְלֹא קָל לְסִלְקָא לְגַבֵּי יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. חֲדוּ מֵאֲרִי מִתְנִיתִין דְּמִתְבַּתָּן, דְּקָא נְחִתִּי עִם תְּנַאִין וְאֲמוֹרָאִין.

כִּם חַד מְנִיְהוּ וְאָמַר, רַעֲיָא מְהֵימְנָא, הַב לִי רְשׁוּ לְמִשְׂאֵל, בְּתַר דְּזִכִּינָא לְמִשְׂמַע מִלִּין יִקְרִין אֵלִין מִפּוּמָךְ, דְּאוֹרֵייתָא דָּא דְנִפְקַת מִפּוּמָךְ (משלי ג) יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חִפְצִיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ, וְעַל כָּל דָּא הַלְכָה הִיא וְלִלְמוּד אֲנִי צְרִיף. הָא שְׁעִיר דְּעֲזָאוֹל שְׁפִיר, אָשֶׁם תְּלוּי בְּאֵן אֶתְר אִיהוּ.

אָמַר לֵיה, בְּרִיף אַנְתָּ בְּרִי, שְׁפִיר קָא שְׂאֵלְתָּ. אֵלּא, מָה

מִפִּיךָ (משלי א) יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חִפְצִיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ, וְעַם כָּל זֶה הַלְכָה הִיא, וְלִלְמַד אֲנִי צְרִיף. בְּשְׁעִיר הַזֶּה לְעֲזָאוֹל זֶה נֹאמַר, אִף אָשֶׁם תְּלוּי בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא?

אָמַר לוֹ, בְּרוּף אַתָּה בְּנִי, יִפֶּה שְׂאֵלְתָּ. אֵלּא מָה הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי אַחוּזִים בּוֹ יָמִין וְשִׂמְאַל, שֶׁהֵם

חסד וגבורה, כמו גוף שאחוז בין שתי הזרועות של האדם. או כמו נשר, שאחוזים בו שתי כנפים לפרח בהן. וכמו יונה שאחוזים בה שתי כנפים, שנמשלה לתורה, וכנפיה למצוות עשה, ובהן היא העולה, ופורחת למעלה. כף מצוות לא תעשה הן המלכדת שלה, כמו צפרים הנאחזות בפת. וכל המלכודות שלה שמעכבות אותה מלפרח נקראות סרכות, כמו הסרכות הללו שמעכבות את כנפי הראה מלנשב.

כך אשם. שישראל אחוזים בכנפי השכינה, שהן חיות הפסא, שלא תהיה עולה בהם בזכות של ישראל לקדוש-ברוך-הוא, ומעכבים אותה, ומכבידים את כנפיה חיות חיות החטאות שלהם. ואשם, אמם של ערב רב, הסרקה האחונה בכסא, ששם הגבירה, ולא מניחה אותה לעלות מן הגלות, והזכיות אחוזות בה להעלותה, ונשארת באויר כמו סרקה שתלויה באויר. וזהו העמוד האמצעי (שהוא אויר). כף אשם תלוי בצדיק, שהוא אחוז בין שמים וארץ.

החטאת היא יותרת הפכד, מכבידה עליה בחטאות של לכלוכים של חטאי ישראל, כמו שהפכד מכביד על השמרים, שהם דמים, על הערקים של הלב. כף החטאות הללו מכבידות על כנפי השכינה, שהן מצוות עשה, שדומות לכנפי יונה. ולא תעשה, כשהן מכבידות על עשה, שהן פשחטאי ישראל מרבים מן הזכיות, נאמר בתורה שהיא גוף, (דניאל ח) ותשלף אמת ארצה, והיא צונחת, (איכה א) נתנני ה' בידי לא אוכל קום, (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום.

ומשום זה תקנו תנאים ואמוראים תפלות במקום קרבנות, להעביר ממנה חטאות ואשמות,

עמוּדָא דאִמְצָעִיתָא, אַחִיד בֵּיה יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, דְּאִינוּן חֶסֶד וּגְבוּרָה, כְּגוּפָא דְאַחִיד בֵּין תְּרִין דְרוּעִין דְּבַר נֶשׁ. אוּ כְּנֶשֶׁר, דְּאַחִידֵן בֵּיה תְּרִין גְּדַפִּין לְפָרְחָא בְּהוּן. וְכִיּוֹנָה, דְּאַחִידַת בֵּיה תְּרִין גְּדַפִּין, דְּאַמְתִּילַת לְאוּרִייתָא, וְגְדַפִּין (דף כ"ח ע"ב) דִּילָה לְמִצְוֹת עֲשֵׂה, וּבְהוּן הִיא הָעוֹלָה, וּפְרֻחַת לְעִילָא. הֵכִי פְקוּדִין דְּלָא תַעֲשֵׂה, אִינוּן תְּפִישׁוּ דִּילָה, כְּגוּן צְפָרִים הַנֶּאֱחָזִים בְּפֶתַח. וְכָל תְּפִישׁוּ דִּילָה, דְּמַעֲפִבִין לָה לְפָרְחָא, אַתְקֵרְיָאוּ סַרְכוֹת פְּאַלִּין סַרְכוֹת, דְּמַעֲפִבִי לְכַנְפֵי רִיאַה, לְנֶשֶׁבַּא.

הֵכִי אֲשֵׁם. דִּישְׂרָאֵל אַחִיד בְּגַדְפוּי דְשְׂכִינְתָא, דְּאִינוּן חִינוּן דְּכוּרְסִיָא, דְּלָא תְהָא עוֹלָה בְּהוּן בְּזַכּוּוֹן דִּישְׂרָאֵל, לְגַבִּי קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וּמַעֲפִבִין לָה, וּמְכַבְּדִין גְּדַפְּאָה חִי"ת חִי"ת חֲטָאוֹת דְּלֵהוּן. וְאֲשֵׁם אִימָא דְעֶרְב רַב, סַרְכָּא אַחִידָא בְּכוּרְסִיָא, דְּתַמָּן מְטְרוּנִיתָא, וְלָא מְנַחַת לָה לְסַלְקָא מְגֻלוֹתָא. וְזַכּוּוֹן אַחִידֵן בֵּיה לְסַלְקָא, אֲשֵׁתְאַרַת בְּאוּרָא, כְּגוּן סַרְכָּא תְלוּי בְּאוּרָא. וְדָא עִמּוּדָא דְאִמְצָעִיתָא. (דִּאִהוּ אוּרָא) הֵכִי אֲשֵׁם תְלוּי בְּצַדִּיק, דְּאִיְהוּ אַחִיד בֵּין שְׂמִיָּא וְאַרְעָא.

חֲטָאוֹת אִיְהִי יוֹתֵרַת הַפְּכָד, אַכְבִּידַת עֲלָה בְּחֲטָאוֹת, דְּלְכְלוּכִין דְּחוּבִין דִּישְׂרָאֵל, כְּגוּוֹנָא דְכַבֵּד מְכַבֵּיד שְׂמֵרִים, דְּאִינוּן דְּמִים, עַל עֶרְקִין דְּלִבָּא. הֵכִי אֵלִין חֲטָאוֹת, מְכַבִּידִין עַל גְּדַפוּי דְשְׂכִינְתָא, דְּאִינוּן פְּקוּדִין דְעֲשֵׂה, דְּדַמְיִין לְכַנְפֵי יוֹנָה. לֹא תַעֲשֵׂה פֶד אִינוּן מְכַבִּידִין עַל עֲשֵׂה, דְּאִינוּן פֶּד חוּבִין דִּישְׂרָאֵל מְרוּבִין מְזַכּוּוֹן, אַתְמַר בְּאוּרִייתָא דְאִיְהוּ גוּפָא, (דְּנִיָּאֵל ח) וְתִשְׁלַף אֶמֶת אֶרְצָה, וְאִיְהִי צוֹנַחַת (אִיכָה א) נְתַנְנִי יְיָ בִּיָּדִי לֹא אוֹכַל קוּם (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום.

וּבְגִין דָּא, תְּקִינוּ תְנָאִים וְאַמּוּרָאִים צְלוֹתִין בְּאַתְר דְּקַרְבְּנִין, לְאַעֲבְרָא חֲטָאוֹת וְאַשְׁמוֹת מִינָה. וּבְגִין

הַזְכִּיּוֹת, נְאָמַר בְּתוֹרָה שְׁהִיא גוּף, (דְּנִיָּאֵל ח) וְתִשְׁלַף אֶמֶת אֶרְצָה, וְהִיא צוֹנַחַת, (אִיכָה א) נְתַנְנִי ה' בִּיָּדִי לֹא אוֹכַל קוּם, (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום.